

Elementy i obszary objęte ochroną prawną.

W ostatnich latach pojawiła się koncepcja krajowej sieci ekologicznej, wchodzącej w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej (ECONET) i próbująca ujednoczyć kryteria wyróżniania poszczególnych elementów proponowanej sieci. Gmina Złotów posiada na swoim terenie układ obszarów węzłowych i korytarzy ekologicznych, które tworzą krajowy system obszarów chronionych.

z mocy ustawy o ochronie przyrody

p. 1 pomniki przyrody

wykazane w załączniku do Rozporządzenia Wojewody Piłskiego Nr 42 z dnia 28 grudnia 1985 r. (Dz. Urz. Województwa Piłskiego Nr 18, poz. 206), w załączniku do Rozporządzenia Wojewody Piłskiego Nr 32 z dnia 29 grudnia 1986 r. (Dz. Urz. Województwa Piłskiego Nr 11 A, poz. 118), w załączniku do Rozporządzenia Wojewody Piłskiego Nr 42 z dnia 14 października 1994 r. (Dz. Urz. Województwa Piłskiego Nr 18, poz. 150), w załączniku do Rozporządzenia Wojewody Piłskiego Nr 14 z dnia 13 października 1998 r. (Dz. Urz. Województwa Piłskiego Nr 32, poz. 269) oraz w Orzeczeniu Prez. Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie Nr 53 z dnia 23 stycznia 1956 r.

W gminie Złotów za pomniki przyrody uznano 10 drzew znajdujących się w 7 miejscowościach. Są to następujące obiekty [obwód pnia w pierśnicy w cm, wysokość w m]:

Nr rejestru	Lokalizacja	Gatunek	Obwód pnia wysokość
1	2	3	4
	Stawnica	Lipa ^(*)	575/29
8	przy drodze wiodącej z szosy Krajanka-Buntowo do szosy Kleszczyna	Dąb „Jan”	500/25
445	Sławianowo- park	Klon srebrzysty Dąb czerwony Jesion wyniosły Modrzew europejski	320/27 270/27 250/23 225/29
446	Buntowo - park	Lipa drobnolistna	475/28
483	Buntowo - park dworski	Lipa drobnolistna Lipa drobnolistna Sosna wejmutka	445/27 600/27 305/24
447	Skic -park dworski	Modrzew europejski	234/21
636	Ludwikowo (ob. Pieczyn) - dworek	Lipa drobnolistna	366/19
756	Nowy Dwór - leśniczówka	Dąb bezszypułkowy	450/22

(*) wykaz obiektów niezgodny z rejestrem Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody (nie istnieje) - wymaga uaktualnienia.

Ochroną przyrody objęty jest również drzewostan należący do lasów państwowych – wiekowe drzewa o statusie pomników przyrody (drzewa pomnikowe).

p.2 rezerваты przyrody

Na terenie gminy znajdują się dwa rezerваты przyrody, stanowiące obszary prawnie chronione. Są to: „Czarci Staw” i „Uroczysko Jary”.

1. Rezerwat „Czarci Staw” został utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 listopada 1990 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. z 1990 r. Nr

48, poz. 366). Ma powierzchnię 4,91 ha. Znajduje się przy trasie Złotów – Zakrzewo. Rezerwat obejmuje płytkie, zarastające jezioro oraz przyległe łąki i grunty orne. Ochronie podlega stanowisko rzadkich roślin reliktowych m in: turzycy strunowej, turzycy torfowej, wątrobowców oraz porostów występujących na zarastającym torfowisku mszarnym. Z gatunków chronionych rosną tu: rosiczka okrągłolistna, rosiczka długolistna, bagno zwyczajne, storczyk krwisty. Wszystkich gatunków roślin stwierdzono tu 135, w tym 38 gatunków mszaków z bardzo rzadkim gatunkiem *Philonotis caespitosa*. Roślinność torfowiskowa i nawodna tworzy 13 zespołów głównie mszarowych.

2. Rezerwat „Uroczysko Jary” został utworzony Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 23 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. U. z 1998 r. Nr 166, poz. 1234) i obejmuje obszar 86 ha przy trasie Złotów – Górzna. Jest to charakterystyczny dla Pojezierza Krajeńskiego fragment krajobrazu, w skład którego wchodzi lasy, jeziora, cieki wodne, zabagnienia na dnie licznych jarów w rynnach polodowcowych. Teren jest urozmaicony wyjątkową zmiennością siedlisk i zbiorowisk roślinnych (leśnych, bagiennych i jeziornych). Jest tutaj bardzo bogata flora z udziałem 193 gatunków roślin naczyniowych i 48 gatunków mszaków. Zespoły leśne to: lasy mieszane sosnowo – dębowe, grąd dębowo – grabowy, łęg wiązowo – jesionowy, łęg olszowo – jesionowy, ols bagienny i źródłiskowy. Na łąkach i bagnach występują zespoły turzycowe, sitowie leśne, zespół mozgowy. Na wodach trzech jezior występują fitocenozy szuwarów nadwodnych i roślinność podwodno – nawodna.

p. 3 obszary chronionego krajobrazu

Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy oraz Dolina Łobzonki i Bory Kujańskie utworzone Zarządzeniem Nr 5/98 Wojewody Piłskiego z dnia 15 maja 1998 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie piłskim (Dz. Urzęd. Woj. Piłskiego z 1998 r. Nr 13, poz.83) o łącznej powierzchni 4510 ha.

p. 3.1 ochrona obszarów leśnych – lasy ochronne

z mocy ustawy o lasach

Uznanie za lasy ochronne następuje w drodze zarządzenia lub decyzji Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa odrębnie dla każdego Nadleśnictwa.

Powierzchnię lasów ochronnych ustala się w planach urządzenia lasów sporządzonych na okres 10 letni.

Wszystkie Nadleśnictwa posiadają wyodrębnione lasy ochronne w określonych funkcjach na podstawie:

Nadl. Złotów Zarządzenie MOŚZNiL z dnia 25 listopada 1993 r.

Nadl. Lipka Decyzja Nr BOA-Jplo-166/1479/2001 MOŚZNiL z dnia 5 lipca 2001 r.

Dotychczas wyodrębniono w granicach gminy Złotów następujące typy lasów ochronnych:

- lasy ochronne (Nadl. Lipka – 3 011,59 ha):
  - wszystkie obszary leśne leżące w obrębie obszarów chronionego krajobrazu i rezerwatów (Nadl.

Lipka, Nadl. Złotów)

- lasy wodochronne występujące w Nadl. Lipka (2 608,73 ha) i Nadl. Złotów [lasów ochronnych

1 923 ha],

- lasy nasienne występujące w Nadl. Okonek (drzewostan nasienny sosnowy 3,48 ha i bukowy

16,02 ha) i Nadl. Złotów,

- lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej (Nadl. Złotów),

- lasy podmiejskie (Nadl. Złotów).

- lasy o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa Państwa w Nadl. Okonek (o powierzchni 4750 ha), Nadl. Lipka.

Zasady prowadzenia gospodarki leśnej, warunki udostępniania tych lasów dla turystyki określone są w planach urządzenia lasów.

Z punktu widzenia ochrony przyrody szczególnie znacznie posiadają lasy ostoje zwierząt chronionych. Są to miejsca rozrodu i stałego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową. Również lasy uznane za stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody obejmują reliktowe lasy naturalne charakterystyczne dla danego siedliska, o pięknych drzewostanach.

Dużą część lasów, na obszarze gminy, stanowią lasy ochronne grupy I (na podstawie ustawy o lasach, z 28.09.1991 r. – Dz. U. Nr 101, poz. 444). Są wśród nich głównie lasy wodochronne oraz lasy masowego wypoczynku. Prawie wszystkie kompleksy leśne gminy są atrakcyjne pod względem turystycznym, przydatne dla rekreacji.

3.1.4 Zanieczyszczenia i zagrożenia środowiska przyrodniczego

Generalnie stan czystości środowiska – jego podstawowych elementów jest korzystny. Wynika to z rolniczo – usługowego charakteru gospodarki gminy, braku większych zakładów produkcyjnych powodujących zanieczyszczenia, regresu w rolnictwie w zakresie hodowli i przetwórstwa.

Powietrze atmosferyczne

Gmina Złotów charakteryzuje się korzystnymi warunkami w zakresie stanu czystości powietrza oraz tła akustycznego. O stanie czystości powietrza w gminie decydują emisje pochodzące z zakładów przemysłowych, komunalnych i usługowych. Duży wpływ na stan higieny atmosfery ma emisja pochodząca z indywidualnych kotłowni. Nierozwiązanym zagadnieniem pozostaje problem odsiarczania spalin. Niepublikowane informacje, a właściwie ich brak, nie pozwalają jednak ustalić, jaki wpływ na zanieczyszczenie powietrza w gminie mają emisje pochodzące z miasta Złotowa.

Zanieczyszczenia pyłami są niewielkie i mieszczą się prawdopodobnie w granicach dopuszczalnych dla obszarów chronionych.

Wody powierzchniowe i wglębne

Wody powierzchniowe należą do elementów najbardziej zanieczyszczonych. Dużym problemem jest zły stan sanitarny wód, będący efektem tzw. zanieczyszczeń obszarowych (wypłukiwanych resztek nawozów, środków ochrony roślin i in. z pól uprawnych) oraz wynikający z niedostatków infrastruktury technicznej.

Dobitnie ilustrują sytuację przeprowadzone badania i dane o stanie czystości niektórych rzek. Rzeka Głomia, zgodnie z docelowymi wymaganiami, powinna spełniać warunki II klasy czystości od Złotowa do ujścia Kocunki, a na pozostałych odcinkach warunki I klasy czystości. Obecnie rzeka oceniana jest jako jeden z najbardziej zanieczyszczonych cieków w Wielkopolsce. W chwili obecnej Głomia na całej swej długości jest rzeką pozaklasową (Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w latach 1997 – 1998r.)

Rzeka Łobzonka docelowo powinna spełniać wymagania II klasy czystości. Ocenia się, że rzeka ta do miejscowości Łobżenica prowadzi wody III klasy czystości, a poniżej wody pozaklasowe. O niskiej ocenie jakości cieków decydowały wysokie stężenia azotynów, azotanów, fosforu ogólnego i fosforanów.

Szczególne zagrożenie dla jakości wód stanowią tereny nieskanalizowane, z których ścieki odprowadzane są bezpośrednio do wód powierzchniowych lub gruntu.

Wody podziemne

Zasoby wód podziemnych w gminie Złotów należą do Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 127 oraz (GZWP) nr 126, i charakteryzują się bardzo dobrymi parametrami jakościowymi i ilościowymi wód podziemnych. Jednak ze względu na możliwość zanieczyszczenia zbiorniki wód czwartorzędowych, w których poszczególne poziomy wodonośne bardzo często posiadają kontakt hydrauliczny, wymagają szczególnej ochrony.

Nie ma dotąd wyznaczonych stref ochrony pośredniej ujęć wód podziemnych (zgodnie z ustawą z 18 lipca 2001 r., prawo wodne - Dz. U. z 2001 r. nr 115, poz.1229 z póź. zm.). Większość istniejących ujęć wód podziemnych czerpie bowiem wodę ze znacznej głębokości. W południowej części gminy wykorzystywane są głównie wody występujące na głębokości ok.24-38 m p.p.t. Niemal wszędzie od powierzchni terenu zalega warstwa izolacyjna z gruntów spoiwych. Należy się jednak liczyć z możliwością wystąpienia w przyszłości szeregu ograniczeń w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu

W ostatnim okresie obserwuje się korzystne zmiany, poprawę stanu czystości wód.

Jest to spowodowane regresem w gospodarce rolnej (likwidacja ferm zwierzęcych, ograniczenie nawożenia mineralnego). Na terenie gminy funkcjonują obecnie tylko trzy oczyszczalnie ścieków w: Radawnicy (mechaniczno – biologiczna), Sławianowie (biologiczna); w Pieczynku (mechaniczno – biologiczna) nie wliczając mechaniczno – biologicznej miasta Złotowa.

Gleby

Należą do czystych, nie wykazują zanieczyszczeń metalami ciężkimi. Niepokoić może monotonia użytkowanych rolniczo, całkowicie odlesionych powierzchni znacznej części gminy, ale specyfiką gminy jest dominujący udział dużych gospodarstw rolnych (o pow. ponad 16 ha).

Surowce mineralne

Ograniczeniem dla przyszłego zainwestowania są m.in. wyznaczone tereny i obszary górnicze oraz wydane koncesję na eksploatację kruszywa naturalnego wymagane w myśl ustawy z 4 lutego 1994 r., *Prawo geologiczne i górnicze* (Dz. U. nr 27, poz.96 z późn. zm.).

Osobnym problemem są obiekty wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z 24 września 2002 r., w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. z 2002 r. Nr 179, poz. 1490). Są wśród nich inwestycje, m.in.: oczyszczalnie ścieków, wysypisko śmieci, ruchliwe drogi wojewódzkie, linia kolejowa, stacje paliw i in. Wokół tych obiektów mogą zostać wyznaczone strefy ochronne.

Strefę ochronną (50 m), powinny mieć istniejące cmentarze. Według rozp. MGK z 25 sierpnia 1959 r., w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz. U. z 1959 r. Nr 52, poz.315) powinien być to pas izolujący cmentarz od zabudowy mieszkaniowej, składów żywności, ujęć wody itp..

Osobnym i coraz większym kłopotem są zanieczyszczenia komunikacyjne. Głównymi składnikami spalin samochodowych są: tlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, sadze oraz pyły zawierające toksyczne związki ołowiu, cynku, manganu, arsenu, selenu i in. Nie mniej uciążliwy jest hałas komunikacyjny.

3.1.5 Wnioski z diagnozy stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego - uwarunkowania

Z diagnozy stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego wynikają ograniczenia oraz preferencje dla przestrzennego zagospodarowania Gminy, określające również kierunki dalszego rozwoju gospodarczego uwarunkowane zasobami i walorami środowiska.

- Z obowiązujących przepisów szczególnych z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego – ustawy o ochronie przyrody i ustawy o lasach wynikają ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym obszarów objętych ochroną prawną o określonych statusach.

Należą tutaj:

- rezerwat przyrody “Czarci Staw” o powierzchni 4,91 ha obszar płytkiego, zarastającego jeziora oraz przyległych łąk i pastwisk. o ograniczonej dostępności dla penetracji turystycznej, bez jakiegokolwiek zabudowy;
- rezerwat “Uroczysko Jary” o powierzchni 86 ha obszar obejmujący lasy, jeziora, cieki wodne, zabagnienia na dnie licznych jarów w rynnach polodowcowych. Utworzony w celu zachowania i ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych, wykorzystania terenu dla celów naukowo-dydaktycznych i turystyki krajoznawczej. Bezwzględnie należy zachować w stanie istniejącym obszary i tereny cechujące się wartościami bioróżnorodności – lasy zadrzewienia, mokradła, torfowiska, jeziora i oczka wodne; wyróżniające się w krajobrazie formy ukształtowania powierzchni ziemi.
- obszar chronionego krajobrazu “Pojezierze Waleckie i Dolina Gwdy” oraz “Dolina Łobzonki i Bory Kujańskie” o łącznej powierzchni 4510 ha obejmujący północno-zachodnią i południowo-wschodnią część gminy. Utworzony w celu zachowania i ochrony krajobrazu z bogactwem przyrody, przeznaczony dla rozwoju różnorodnych form turystyki, osadnictwa i gospodarki z wykluczeniem form szczególnie uciążliwych dla środowiska i ludzi.
- lasy ochronne o różnych funkcjach: wodochronne, ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody, drzewostany nasienne wyłączono obronne, lasy w obrębie miasta oraz w obszarach objętych ochroną (obszar chronionego krajobrazu). Zalecane jest zachowanie trwałości lasu jako najbardziej optymalnego sposobu zagospodarowania terenu. Zasady prowadzenia gospodarki leśnej określone w

planach urządzenia lasu umożliwiają pełnienia przez las funkcji ochronnej w stosunku do: powierzchni ziemi, gleby, wód powierzchniowych jak również zachowania gatunków podlegających ochronie, cennych fragmentów przyrody.

- ochroną prawną objęte są pojedyncze drzewa i grupy drzew uznawane za pomniki przyrody oraz starodrzew w parkach wiejskich, parkach podworskich oraz na cmentarzach.

- Ze stanu funkcjonowania środowiska przyrodniczego wynika:
  - gmina przedstawia krajobraz kulturowy rolniczo-leśny o cechach harmonijnych z dobrze zachowanymi rejonami o wybitnych walorach przyrodniczo – krajobrazowych;
  - środowisko przyrodnicze generalnie jest dobrze zachowane, podstawowe elementy nie wykazują istotnych zagrożeń i zanieczyszczeń:
    - powietrze atmosferyczne jest czyste, mieści się w granicach norm wymaganych dla obszarów chronionych w zakresie opadu pyłu i stężeń gazowych SO₂, NO₂, pyłu zawieszonego,
    - wody powierzchniowe pomimo że zakwalifikowane zostały do III klasy czystości wykazują znaczną poprawę czystości wód w celu osiągnięcia docelowej klasy czystości,
  - gleby nie wykazują zanieczyszczeń metalami ciężkimi,
    - szata roślinna i świat zwierzęcy przedstawia różnorodność gatunków, w tym wiele gatunków rzadkich podlegających ochronie. Stan biologiczny szaty roślinnej jest dobry, nie stwierdza się istotnych niekorzystnych zmian spowodowanych gospodarką człowieka;
    - podstawowym bogactwem zasobowym przyrodniczym gminy są lasy i rolnicza przestrzeń produkcyjna; surowce naturalne;
      - lasy zajmują ponad 24% powierzchni gminy, reprezentują zróżnicowane siedliska i drzewostany. Gatunkiem dominującym jest sosna zwyczajna. Przeważają lasy stosunkowo młode, przeciętny wiek drzewostanów wynosi 51-54;
- rolnicza przestrzeń produkcyjna zajmuje 65% powierzchni gminy.

W strukturze użytkowania przeważają grunty orne, trwałe użytki zielone zajmują około 18% użytków rolnych. W układzie przestrzennym rejon o dobrych glebach, korzystne dla rozwoju rolnictwa występują w północno-zachodniej i południowej części gminy, rejon m. Kamień, Górzna, Buntowo, Sławianowo;

- w udokumentowanych złożach kopalin mineralnych (piasków i żwirów) oraz torfów, kredy jeziornej z gytą, w większości z nich nie prowadzi się obecnie wydobywania, ze względu na: wyczerpanie zasobów, konflikt eksploatacji z otoczeniem, konieczność prowadzenia rekultywacji. Perspektywicznie możliwa jest eksploatacja występujących złóż zgodnie z prawem geologicznym i górnictwem;
- Gmina Złotów charakteryzuje się dużymi walorami krajobrazowo – przyrodniczymi. O atrakcyjności decydują trzy podstawowe walory występujące równocześnie: rzeźba terenu, jeziora różnych typów, częściowo połączonych rzekami, bogactwo szaty roślinnej i świata zwierzęcego.
  - tereny najbardziej korzystne dla rozwoju turystyki, różnorodnych form związanych z pobytem nad wodą i w lesie, z uprawianiem sportów wodnych oraz wędrówek krajoznawczych jak również form wypoczynku związanych z agroturystyką występują w środkowej części gminy oraz w południowej w rejonie ciągu jezior;
  - tereny o walorach przyrodniczych, różnorodności gatunków flory i fauny w tym gatunków rzadko spotykanych oraz objętych ochroną całkowitą lub częściową stanowią z reguły siedliska mało dostępne dla człowieka lub niewykorzystane gospodarczo: torfowiska: mokradła, lasy na siedliskach wilgotnych, niedostępne zbiorniki wodne, murawy piaskowe i wrzosowiska.

3.2 Środowisko kulturowe

3.2.1 Rys historyczny

Historia dotycząca terenu znajdującego się w granicach gminy wiejskiej Złotów jest nierozdzielnie związana z dziejami miasta Złotów, Ziemi Złotowskiej, Krajny i Wielkopolski. Pierwsze ślady pobytu człowieka na Ziemi Złotowskiej pochodzą z epoki neolitu (młodszej epoki kamiennej). Najstarsze znaleziska pochodzą z Kleszczyny (toporek kamienny), Nowej Świętej (toporek rogowy). Większa liczba znalezisk pochodzi z epoki brązu (1800 – 700 p.n.e.) oraz epoki żelaza. W okresie plemiennym prawdopodobnie żył tutaj lud Wieleńców (Weltów). Od około VIII w. są ślady osadnictwa wielkopolskiego.

Gmina Złotów terytorialnie obejmuje obszar Pojezierza Krajeńskiego. Był to teren niezwykle atrakcyjny dla osadnictwa w pradziejach i we wczesnym średniowieczu. Rejonem skoncentrowanego osadnictwa są stoki i krawędzie terenu w obrębie doliny zalewowej rzeki Głomii i jej dopływów. Osadnictwo koncentruje się wzdłuż terasy nadzalewowej rzeki Głomii od Złotowa do Dzierżążna oraz w obrębie terasy dennej od Śmiardowa Złotowskiego do Drożysk Średnich. Stanowiska archeologiczne zlokalizowane są wzdłuż brzegów jeziora Zaleskiego oraz wokół wsi Zalesie i Błękwi. Osadnictwo skupia się na krawędzi wysoczyzny w okolicach wsi Górzna oraz w okolicy

Dzierżazienka, gdzie meandrujący ciek wodny tworzy liczne cyple o zakola o wykształconych terasach. Nasilenie stanowisk występuje w obrębie rozlewisk Górzeniowskiej Strugi. Skupiska osadnicze obserwuje się na cyplach wcinających się w rozlewiskach rzeki Kocuni od Buntowa do Kleszczyń oraz w rejonie Wąsosza. Zespoły osadnicze tworzą osady powiązane z grodziskami wczesnośredniowiecznymi w Klukowie, Stawnicy, Górznej oraz w Skicu. Miejscem intensywnego osadnictwa w pradziejach i we wczesnym średniowieczu były tereny Jeziora Sławianowskiego. Osadnictwo skupia się tutaj na terenach nadzalewowych i wyższych w obrębie obniżenia doliny w rejonie Radawnicy oraz na południowych stokach niewielkiego cieku na terenie pól należących do wsi Bielawy. Niezwykle ciekawy rejon stanowią okolice: Buntowa, Jeziora Buntowskiego oraz wschodnie terasy rzeki Kocuni. Zlokalizowany tu zespół osadniczy złożony z Grodziska i osad wskazuje na osadnictwo w tym rejonie od IX do poł. XIII w.. Obszar ten wymaga dokładnych badań sondażowych zwłaszcza nad dokładnym ustaleniem funkcji stan. 1 w Buntowie, które dotychczas w literaturze uznawane jest za domniemane grodzisko. Jednakże według lokalnego rozpoznania terenowego grodzisko średniowieczne znajduje się kilkaset metrów na północ, na wyraźnym cyplu otoczonym rzeką Kocunią i Jeziolem Sławianowskim, gdzie widoczne są elementy obronne i niezwykle bogaty materiał zabytkowy (stan. 4).

W okresie wczesnośredniowiecznym zaludnienie na Ziemi Złotowskiej było stosunkowo małe, a znaczne obszary porastały lasy. Osadnictwo skupiało się przy grodach. Do naszych czasów przetrwały ślady tego osadnictwa w postaci grodzisk m.in. w Buntowie, Górznej, Klukowie i Stawnicy.

W X wieku Złotowszczyzna należała do plemienia Polan, później przejściowo zajęli ją Pomorzanie. Dopiero na początku XII wieku Bolesław Krzywousty włączył ją do Polski. Po śmierci Bolesława Krzywoustego została włączona do Wielkopolski.

W XIII wieku toczyły się tutaj walki między możnowładcami o poszczególne grody Krajeńskie, później nastąpiła kolonizacja tych ziem.

W XV wieku cała Krajna, leżąca w sąsiedztwie państwa Krzyżackiego, była narażona na częste ataki Krzyżaków, m. in. w latach 1431 i 1457 zniszczona została przez nich Łobżenica, a w roku 1455 prawie całkowicie spalony Złotów.

W XVI wieku znacznie rozwinęła się tutaj sieć osadnicza. Duża część ziemi złotowskiej stanowiła własność szlachecką z rezydencją właścicieli na zamku w Złotowie.

W 1657 roku wojska szwedzkie zajęły Ziemię Złotowską, wówczas został zniszczony Zamek Grudzińskich, kościół i część miasta. Natomiast w 1734 roku zostały wyrządzone znaczne szkody przez Rosjan.

W 1772 roku Złotów zajęli Prusacy i na 173 lata Ziemia Złotowska znalazła się pod obcym panowaniem, w zaborze pruskim. W 1818 r. Złotów stał się siedzibą powiatu złotowskiego.

Od drugiej połowy XIX wieku datuje się w Złotowskim szeroka działalność polskich organizacji religijnych, kulturalnych i gospodarczych.

Działalność patriotyczną oparto na podstawach ekonomicznych, dążąc do pełnego usamodzielnienia się i rozwoju polskich gospodarstw rolnych oraz rzemiosła.

W 1902 roku powstał w Złotowie Bank Ludowy, który do 1939 roku był ostoją polskiego życia gospodarczego i kulturalnego na Złotowszczyźnie.

W 1906 roku założono polską Spółdzielnię Rolniczo – Handlową „Rolnik”, zaś w 1918 roku powstała Powiatowa Rada Ludowa.

W okresie I wojny światowej wzrosły nadzieje Złotowian na odzyskanie niepodległości. W 1919 roku, na mocy Traktatu Wersalskiego, Złotów niestety pozostał w granicach Niemiec.

W okresie międzywojennym Złotowianie nie tracili nadziei, że kiedyś ich ziemia powróci do Polski. Powodzenia wojenne hitlerowców nie załamały tej wiary. W obozach hitlerowskich zginęło wielu Polaków, członków polskich organizacji: Spółdzielni Rolnik, Banku Ludowego.

Najstarszą miejscowością gminy Złotów jest wieś Kamień, powstała w 1225 roku. Pierwsza historyczna wzmianka o mieście Złotowie znalazła się w kronice Jana z Czarnkowa. Kronikarz napisał o tym, że król Kazimierz Wielki w testamencie z 3 XI 1370 roku zapisał Złotów swojemu wnukowi Każkowi ze Słupska. Złotów prawa miejskie uzyskał w 1665 roku.

Krainy historyczne.

Na podstawie różnych zapisków źródłowych można z dużym prawdopodobieństwem ustalić chronologię powstania kolejnych miejscowości znajdujących się na terenie obecnej gminy złotowskiej i tak w kolejnych latach powstawały:

1399 r. – wieś Bługowo, 7 km na zachód od Łobżenicy, nad południowo – wschodnim brzegiem jeziora Sławianowskiego. We wsi znajduje się kościół Św. Jakuba z przełomu XVIII/XIX wieku.

1430 r. – folwark w Skicu, a w 1573 r. pojawiła się pierwsza wzmianka o wsi i folwarku. W różnych latach wieś miała różne nazwy: Szkic, Skitz, Kietz. Znaczny rozwój wsi nastąpił w XIX wieku, Istniały tu wówczas: browar, gorzelnia, młyn wodny na Skickiej Strudze.

1432 r. – wieś Błękwit wchodząca w skład dóbr złotowskich, w XVI wieku zbudowano młyn wodny na Głomi, który pracował na potrzeby mieszczan złotowskich. We wsi zachowało się wiele chałup z XIX wieku.

1432 r. – Radawnica wzmiankowana jest po raz pierwszy jako osada wiejska. W XVII w. wieś nosiła nazwę Radawnice a w XVIII – Radawnitz. Wieś Radawnica leży 10 km na pñ. zach. od Złotowa przy drodze do Okonka. Na terenie wsi jest dużo chałup z XIX wieku łącznie z kościołem św. Barbary z 1888 r.

1440 r. – wieś Święta z punktem widokowym, który wg tradycji był miejscem kultu pogańskiego. Wśród zabudowy wiele chałup z XIX w. często z ozdobnymi drzwiami. w przeszłości wieś często niszczone przez pożary i epidemie.

1441 r. – wieś Buntowo, używano również nazwy: Bontowo, Bantowo. Wieś leży 10 km na wschód od Krajenki.

1442 r. – Sławianowo – wieś, która pierwotnie nosiła nazwę Sławnanowo, leży nad jeziorem Sławianowskim. Z zabytków warto wymienić kościół św. Jakuba z 1806 roku i drewnianą dzwonnice z 1858 r. W latach 1920 – 39 przez jezioro przebiegała granica polsko – niemiecka.

1480 r. – z tego roku pochodzi najstarsza wzmianka o wsi Kleszczyna leżącej 9 km na pñd. zach. od Złotowa. We wczesnym średniowieczu prowadził tędy szlak handlowy z Wielkopolski na środkowe wybrzeże Bałtyku. W 1700 r. w Kleszczynie zbudowano duży jak na ówczesne czasy zajazd, który mógł w szopach i stajniach pomieścić 100 wozów i ich zaprzęgi. W XVI w. obok wsi powstał folwark, młyn o dwóch kołach, karczma i kuźnia. w XIX wiecznym kościele Chrystusa Króla jest wyposażenie z XVII i XVIII wieku.

1491 r. – od tego roku istnieją źródła mówiące o istnieniu wsi Stawnica. Wg niektórych źródeł osada istniała już od 1330 r., a nawet są znane wzmianki wcześniejsze. Jest to wieś leżąca 5 km na północ od Złotowa nad rzeką Głomią. Blisko wsi – około 3 km znajduje się tzw. Zamkowa Góra – grodzisko stożkowate, a przy wjeździe do niewielkiego parku – głaz z datą 1795. w XVI w. nad rzeką Głomią był młyn o dwóch kołach. Przez stulecia wieś miała różne nazwy: Sthawnicza, Stawnicza, Stesnitz, Stessnitz, Stewnitz. w okresie międzywojennym była ośrodkiem polonijnym z polską szkołą otworzoną w 1929 r.

1491 r. – po raz pierwszy występuje nazwa wsi Rudna, wieś należała do dóbr Złotowskich. Nazwa wskazuje na miejsce gdzie wydobywano i przetapiano rudę darniową występującą między innymi w dolinie rzeki Łobzonka.

1498 r. – z tego roku pochodzi informacja o wsi Górzna, na wschód od wsi znajduje się pozostałość grodziska średniowiecznego.

W kolejnych latach powstawały miejscowości mające lepiej udokumentowany rok powstania i tak w:

1604 r. – pierwsza wzmianka o wsi Klukowo,

1673 r. – od tego okresu datuje się historia wsi Krzywa Wieś,

1700 r. – założono folwark w Nowym Dworze,

1766 r. – powstały folwark w Bielawie i osada rolnicza Franciszkowo,

1851 r. – wieś Pieczyn – Ludwikowo,

1856 r. – Nowy Dwór.

W drugiej połowie XIX wieku powstała miejscowość Międzybłocie w wyniku osuszenia rozległych terenów błotnistych.

Złotów został wyzwolony z niewoli niemieckiej 31 stycznia 1945 r. przez 4 Dywizję Piechoty im J. Kilińskiego. Ziemia Złotowska po prawie półtora wiekowej niewoli pruskiej powróciła do Polski. W latach 1946 – 1975 Złotów był siedzibą powiatu. Ponownie od 1998 r. w wyniku nowego podziału administracyjnego kraju Złotów jest jednym z powiatów w województwie wielkopolskim.

Gmina wiejska Złotów powstała 1 stycznia 1973 r. Zarówno w mieście Złotów jak i w miejscowościach w obrębie gminy Złotów znajdują się cenne obiekty zabytkowe będące świadectwem historii tej Ziemi.

3.2.2 Uwarunkowania prawne

Podstawą prawną ochrony wartości kulturowych są:

- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. nr 162, poz. 1569)

- europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona) sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz. U. z 1996 r. nr 120 poz. 564)

- konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji. (Dz. U. z 1976 r. nr 32, poz. 190)

- ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. nr 99, poz. 1079 z późniejszymi zmianami)

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001 r. nr 62, poz. 627, z późniejszymi zmianami)

- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r., nr 80, poz. 717)

- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (Dz. U. z 2003 r. nr 207, poz. 2016)

- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2000 r. nr 46, poz. 543 z późniejszymi zmianami)
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami)
- ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2000 r. nr 23, poz. 295, z późniejszymi zmianami)

Podmioty i przedmioty ochrony

Dobra kultury są bogactwem narodowym i powinny być chronione przez wszystkich obywateli. Organy rządowe i samorządowe są zobowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury, natomiast obowiązkiem właścicieli i użytkowników jest utrzymanie należących do nich dóbr kultury we właściwym stanie.

W art. 3. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami znajduje się określenie pojęcia zabytek.

Zabytkiem w rozumieniu ustawy jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Opracowany w pierwszej części studium, **zasób wartości kulturowych powinien być przedmiotem szczególnej troski zarówno mieszkańców jak i władz gminy jako ważny cel publiczny**. Należy podjąć działania dążące do ich ochrony w formie biernej - w prawie miejscowym i czynnej, poprzez finansowanie prac konserwatorskich na obiektach pozostających we władaniu gminy i udzielania dotacji dla innych właścicieli obiektów zabytkowych.

Organa prawnej ochrony dziedzictwa kulturowego.

- Na terenie województwa Wielkopolskiego organem ochrony jest Wojewoda Wielkopolski, który działa przy pomocy Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu, Delegatura w Pile; organem odwoławczym od decyzji Wojewody (Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków) jest Generalny Konserwator Zabytków w Warszawie.
- Na terenie powiatu złotowskiego, w zakresie określonym przepisami ustawy o powiatach, organem jest Starosta.
- Na terenie gminy, w zakresie określonym przepisami ustaw, jest Wójt Gminy Złotów.
- Obowiązki ochrony i opieki nad zabytkami spoczywają na właścicielach prywatnych i wszystkich szczeblach samorządu, w zakresie finansowania zadań ochrony, jako celu publicznego, w szczególności wynikające z faktu posiadania prawa własności obiektów zabytkowych.

Cele ochrony wartości kulturowych.

1. Celem ochrony zabytków jest ich zachowanie, należyte utrzymanie oraz społecznie celowe wykorzystanie i udostępnienie dla celów naukowych, dydaktycznych i wychowawczych tak, aby służyły nauce oraz popularyzacji wiedzy i sztuki, stanowiły trwałe elementy rozwoju kultury i były czynnym składnikiem życia współczesnego społeczeństwa.

2. Ochrona zabytków polega na zabezpieczeniu ich przed zniszczeniem, uszkodzeniem, dewastacją, zaginięciem lub wywozem za granicę, na zapewnieniu im warunków trwałego zachowania, na opracowaniu dokumentacji naukowej, ewidencji i rejestracji oraz na ich konserwacji, restauracji lub odbudowie, opartych na zasadach naukowych.

3.2.3 Charakterystyka stanu i funkcjonowania krajobrazu kulturowego

Zabytkowe układy ruralistyczne.

Rozkład sieci osadniczej na terenie gminy oprócz uwarunkowań wynikających z historycznych stosunków własnościowych zależy w dużej mierze od warunków topograficznych. Są one na terenie gminy bardzo zróżnicowane, a charakteryzuje je ilość wsi o dawnej metryce i dość liczne przekształcenia.

Zabudowa i zagospodarowanie historyczne wsi.

ZESTAWIENIE KOŚCIOŁÓW (*)

L p.	Miejscowość	Obiekt	Konstrukcja	Datowanie
1	BŁUGOWO	kościół parafialny	murowana	ok. 1890 r.
2	GÓRZNA	kościół parafialny	murowana	2 poł. XIX w.
3	KAMIEŃ	kościół filjalny	szachulcowa	1803 r.
4	KLESZCZYNA	kościół filjalny	szachulcowa	1873-76 r.
5	KRZYWA WIEŚ	kościół parafialny	murowana	1914 r.
6	RADAWNICA	kościół parafialny	murowana	4 ćw. XIX w.
7		kościół filjalny	murowana	4 ćw. XIX w.
8	SŁAWIANOWO	kościół parafialny	szachulcowa	1806 r.
9	ZALESIE	kościół filjalny	murowana	pocz. XIX w.

* wykaz obiektów zgodny z rejestrem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków - wymaga uaktualnienia

ZESTAWIENIE DWORÓW (*)

L p.	Miejscowość	Obiekt	Konstrukcja	Datowanie
1	BIELAWA	dwór	murowana	1 ćw. XX w.
2	BUNTOWO	dwór	murowana	2 poł. XIX w.
3	GRODNO	dwór	murowana	poł. XIX w.
4	ŁOPIENKO	dwór	murowana	ok. 1910 r.
5	RADAWNICA	pałac	murowana	ok. 1850 r. XIX/XX w.
6	SŁAWIANOWO	dwór	murowana	pocz. XX w.
7	STARE DZIERŻĄŻNO	dwór	murowana	ok. 1900 r.
8	WAŚOSZ	pałac	murowana	ok. 1880 r. XIX/XX w.
9	WAŚOSZ	dwór	murowana	XIX/XX w.

* wykaz obiektów zgodny z rejestrem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – wymaga uaktualnienia.

Towarzyszące dworom budynki folwarczne: obory, stajnie, owczarnie, stodoły, gorzelnie, kuźnie, itp., zbudowane są przeważnie w konstrukcji murowej.

Na obszarze gminy znajduje się 6 parków (wg. *tab. obszary i obiekty zabytkowe gm. Złotów*), zarejestrowanych w spisie obiektów zabytkowych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

ZESTAWIENIE PARKÓW (*)

L p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
1	BIELAWA	park dworski	k. XIX w.
2	BUNTOWO	park dworski (**)	2 poł. XIX w.
3	FRANCISZKOWO	park krajobrazowy	2 poł. XIX w.
4	GRODNO	park dworski	poł. XIX w.

5	GÓRZNA	park	poł. XIX w.
6	KLUKOWO	park	poł. XIX w.
7	PIECZYN (LUDWIKOWO)	park	lata 60-te XIX w.
8	NOWY DWÓR	park pałacowy (**)	2 poł. XIX w.
		park krajobrazowy	2 poł. XIX w.
9	RADAWNICA	park pałacowy (**)	XVIII/XIX w.
10	SŁAWIANOWO	park dworski (**)	XIX/XX w.
11	SKIC	park dworski (**)	2 poł. XIX w.
12	STAWNICA	park dworski (**)	k. XIX w.
13	WĄSOSZ	park pałacowy	XIX/XX w.

* wykaz obiektów zgodny z rejestrem Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody – wymaga uaktualnienia

** obiekty wpisane w rejestr zabytków

Ważnymi składnikami kulturowego pejzażu wsi są cmentarze i te opisane już przy kościelne i nowsze zakładane w XIX i XX w., poza obrębem niwy siedliskowej. Szczególnie ważne są cmentarze wojenne, związane z drugą wojną światową.

ZESTAWIENIE CMEN TARZY WIEJSKICH (*)

L p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
1	BUNTOWO	ewangelicko-augsburski	poł. XIX w.
2	DZIERŻĄŻNO	ewangelicko-augsburski	poł. XIX w.
3	GÓRZNA	rzymsko-katolicki-czynny	1841 r.
		ewangelicko-augsburski	poł. XIX w.
4	GRUDNA – Krzywa Wieś	ewangelicko-augsburski	poł. XIX w.
		ewangelicko-augsburski	poł. XIX w.
5	JÓZEFOWO (**)	ewangelicko-augsburski	poł. XIX w.
6	KAMIEŃ	przykościelny	1803 r.
		ewangelicko-augsburski	XIX/XX w.
7	KLESZCZYNA	ewangelicko-augsburski	poł. XIX w.
8	KRZYWA WIEŚ	ewangelicki/katolicki-czynny	poł. XIX w.
9	NOWA ŚWIĘTA	katolicki	poł. XIX w.
10	NOWY DWÓR	ewangelicko-augsburski	pocz. XX w.
11	RADAWNICA	przykościelny, katolicki	poł. XIX w.
		katolicki - czynny	poł. XIX w.
		ewangelicko-augsburski	1930 r.
12	RUDNA	ewangelicko-augsburski	poł. XIX w.
13	SŁAWIANOWO	rzymsko-katolicki	pocz. XIX w.

1 4.	SKIC	ewangelicko-augsburski epidemiczny, ewangelicko-katolicki	pocz. XX w. 2 poł. XIX w.
1 5.	STARE DZIERŻĄŻNO	ewangelicko-augsburski	poł. XIX w.
1 6.	STAWNICA	ewangelicko-augsburski cmentarzysko ciałopalne	poł. XIX w. 700 l. p.n.e.
1 7.	STARA ŚWIĘTA (obecnie ŚWIĘTA)	ewangelicko-augsburski ewangelicko-augsburski katolicki	poł. XIX w. poł. XIX w. pocz. XX w.
1 9.	WAŚOSZ	rodowy ewangelicko-augsburski	poł. XVIII w. poł. XIX w.
2 0.	ZALESIE	katolicki ewangelicko-augsburski	poł. XIX w. pocz. XX w.

* wykaz obiektów zgodny z rejestrem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – wymaga uaktualnienia.

** obiekt z poz. 8.

Do bardziej charakterystycznych elementów krajobrazowo-kulturowych terenów gminy Złotów należą alejowe obsadzenia dróg łączących poszczególne miejscowości i szpalery drzew, zadrzewień śródpolnych, znaczących granice rozłogów poszczególnych majątków. Na terenie gminy zachowała się większość alejowych obsadzeń dębami, lipami, klonami, brzoźami i topolami dróg.

**OBSZARY I OBIEKTY ZABYTKOWE GMINY ZŁOTÓW
WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW (*)**

L p.	Miejscowość	Obiekt*	Datowanie
1	BUNTOWO	park	2 poł. XIX w.
2	BUNTOWO	grodzisko	wczesne średniowiecze
3	BUNTOWO	osada	wczesne średniowiecze
4	DZIERŻĄŻENK O	wiatrak holenderski mur.	1905 r.
5	GÓRZNA	grodzisko	wczesne średniowiecze
6	KAMIEŃ	kościół szachulcowy, dzwonnica, przykościelny cmentarz	1803 r.
7	KLESZCZYNA	kościół szachulcowy	1873-1876 r.
8	KLUKOWO	grodzisko	wczesne średniowiecze
9	NOWY DWÓR	park pałacowy	2 poł. XIX w.
10.	RADAWNICA	pałac murowany	ok. 1850 XIX/XX w.
11.	RADAWNICA	park pałacowy	XVIII/XIX w.
12.	SŁAWIANOWO	kościół szachulcowy	1806 r.
13.	SŁAWIANOWO	park dworski	XIX/XX w.
14.	SKIC	park dworski	2 poł. XIX w.
15.	SKIC	grodzisko	wczesne średniowiecze

6.	1	SKIC	osada	wczesne średniowiecze
7.	1	SKIC	osada otwarta	brak danych
8.	1	SKIC	osada otwarta	brak danych
9.	1	STAWNICA	park dworski	k. XIX w.
0.	2	STAWNICA	cmentarzysko ciałopalne	700 l. p.n.e.
1.	2	STAWNICA	grodzisko wyżynne	wczesne średniowiecze
2.	2	STAWNICA	osada otwarta	wczesne średniowiecze
3.	2	ŚWIĘTA	chałupa, podcień	ok. 1800r.
4.	2	WAŚSOSZ	osada otwarta	I - III w. n.e.

* wykaz obiektów zgodny z rejestrem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – wymaga uaktualnienia

OBIEKTY O WARTOŚCIACH ZABYTKOWYCH UJĘTE W KARTACH ADRESOWYCH (*)

L p.	Miejscowość	Ulica i nr	Obiekt	Konstrukcja/Materiał	Data
1	Bługowo		kościół	murowany	ok. 1890 r.
2	Błękwit		szkoła podst.	murowany	1 ćw. XX w.
3	Błękwit		młyn	murowany	1920 r.
4	Błękwit		remiza	mur./drewn.	lata 20-te XX w.
5	Błękwit		kaplica	murowana	ok. poł. XIX w.
6	Błękwit	1	dom	murowany	1910-20r.
7	Błękwit	17	dom	murowany	1 ćw. XX w.
8	Błękwit	18	dom	murowany	1 ćw. XX w.
9	Błękwit	38	dom	murowany	lata 20-te XX w.
0.	1	41	dom	murowany	1 ćw. XX w.
1.	1	45	dom	murowany	ok. 1910 r.
2.	1	bez nr-u	dom	murowany	1 ćw. XX w.
3.	1	Bielawa	założ. dworskie	murowany	1 ćw. XX w.
4.	1	Buntowo	dawny dwór	murowany	2 poł. XIX w.
5.	1	Buntowo	szkoła podst.	cegła	pocz. XX w.

1 6.	Buntowo	zabudowa folwarczna	spichlerz stodoła chlew chlew kurnik obora	szachulc. szachulc. cegła cegła cegła cegła	1853 r. 1853 r. ok. 1900 r. ok. 1900 r. ok. 1900 r. ok. 1900 r.
1 7.	Buntowo	4	dom obora	cegła cegła	w. lata 30-te XX 1935 r.
1 8.	Buntowo	5	dom	szachulc.	1 poł. XIX w.
1 9.	Buntowo	6	dom	szachulc.	1 poł. XIX w.
2 0.	Buntowo	15	dom	cegła	w. lata 20-te XX
2 1.	Buntowo	18	dom	cegła	pocz. XX w.
2 2.	Buntowo	19	dom	cegła	1903 r.
2 3.	Buntowo	20	dom	mur.- szach.	ok. poł. XIX w.
2 4.	Buntowo	23	dom	szachulc.	1 poł. XIX w.
2 5.	Buntowo	28	dom	murowan y	1 poł. XIX w.
2 6.	Buntowo	30	dom	szachulc.	2 poł. XIX w.
2 7.	Buntowo	31	dom	szachulc.	2 poł. XIX w.
2 8.	Buntowo	40	dom	murowan y	w. lata 20-te XX
2 9.	Dzierżążencko		wiatrak	murowan y	1888 r.
3 0.	Dzierżążencko	3	dom bud. gospod.	murowan y cegła	k. XIX w. k. XIX w.
3 1.	Dzierżążencko	5	dom	murowan y	w. lata 20-te XX
3 2.	Dzierżążno	6	obora	murowan y	4 ćw. XIX w.
3 3.	Dzierżążno	9	dom	murowan y	1 ćw. XX w.
3 4.	Franciszkowo	4	dom	murowan y	1929 r.
3 5.	Franciszkowo	11	dom	cegła	1932 r.
3 6.	Franciszkowo	12	dom	cegła	1932 r.
3 7.	Franciszkowo	14	dom	murowan y	1 ćw. XX w.
3 8.	Franciszkowo	15	dom	murowan y	1 ćw. XX w.
3 9.	Górzna		kościół	murowan y	2 poł. XIX w.
4 0.	Górzna		poczta	cegła	pocz. XX w.
4 1.	Górzna	9	dom	murowan y	pocz. XX w.
4 4	Górzna	10	dom	murowan	pocz. XX w.

2.				y	
3.	Górzna	11	dom	y murowan	ok. 1900 r.
4.	Górzna	20	dom	mur/gli.	3 ćw. XIX w.
5.	Górzna	37	dom	mur/ryg/d r.	pocz. XX w.
6.	Górzna	41	dom	y murowan	1 ćw. XX w.
7.	Górzna	48	dom	y murowan	pocz. XX w.
8.	Górzna	94	dom	szachulc.	ok. 1850 r.
9.	Górzna	112	dom	wy mur/ryglo	lata 20-te XX w.
0.	Józefowo	11	dom	y murowan	1 ćw. XX w.
1.	Kamień		dzwonnica	drewno	2 poł. XIX w.
2.	Kamień		szkoła	cegła	pocz. XX w.
3.	Kamień	2	dom	y murowan	ok. 1900 r.
4.	Kamień	5	dom	no mur/drew	ok. 1900-10 r.
5.	Kamień	17	dom	mur pruski	lata 20-te XX w.
6.	Kamień	21	dom	szachulc.	ok. 1850 r.
7.	Kamień	27	dom	y murowan	1 ćw. XX w.
8.	Kamień	30	dom chlewnia	cegła cegła	pocz. XX w. pocz. XX w.
9.	Kamień	31	dom	cegła	ok. 1930 r.
0.	Kamień	39	dom	y murowan	1 ćw. XX w.
1.	Kamień	43	dom	cegła	ok. 1930 r.
2.	Kamień	48	dom	cegła	pocz. XX w.
3.	Kamień	52	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
4.	Kaczochoy (Karolewo)	przy 8	stodoła obora	no rygl/drew kam./cegł	3 ćw. XIX w. 1866 r.
5.	Kleszczyna		dzwonnica	drewno	2 poł. XIX w.
6.	Kleszczyna		kapliczka	a murowan	2 poł. XIX w.
7.	Kleszczyna		poczta	a murowan	lata 20-te XX w.
8.	Kleszczyna	1	dom	y murowan	2 poł. XIX w.
9.	Kleszczyna	2	dom	szachulc.	1 poł. XIX w.
0.	Kleszczyna	4	dom	cegła	pocz. XX w.
7	Kleszczyna	5	dom	murowan	1924 r.

1.				y	
2.	7 Kleszczyna	9	dom	szach/gl./ dr.	k. XIX w.
3.	7 Kleszczyna	10	dom	murowan y	lata 20-te XX w.
4.	7 Kleszczyna	12	dom	mur/szac h.	3 ćw. XIX w.
5.	7 Kleszczyna	15	dom	murowan y	2 poł. XIX w.
6.	7 Kleszczyna	22	dom	murowan y	1921 r.
7.	7 Kleszczyna	27	dom obora stodoła	szachulc. szachulc. szach/dr ew.	1 poł. XIX w. 1 poł. XIX w. 1 poł. XIX w.
8.	7 Kleszczyna	31	dom	mur/drew no	k. XIX w.
9.	7 Kleszczyna	37	dom	murowan y	lata 20-te XX w.
0.	8 Kleszczyna	46	dom	mur/drew no	1 ćw. XX w.
1.	8 Kleszczyna	54	dom	murowan y	k. XIX w.
2.	8 Kleszczyna	54	kuźnia	murowan a	1 ćw. XX w.
3.	8 Kleszczyna	55	dom	cegła	pocz. XX w.
4.	8 Kleszczyna	56	dom	murowan y	k. XIX w.
5.	8 Kleszczyna	59	dom	cegła	pocz. XX w.
6.	8 Kleszczyna	60	dom	cegła	ok. 1900 r.
7.	8 Kleszczyna	65	dom	cegła	lata 30-te XX w.
8.	8 Kleszczyna	66	dom	cegła	po 1910 r.
9.	8 Kleszczyna	68	dom	cegła	1906 r.
0.	9 Kleszczyna	69	dom	murowan y	1929 r.
1.	9 Kleszczyna	83	dom	murowan y	pocz. XX w.
2.	9 Kleszczyna	87	dom	cegła	pocz. XX w.
3.	9 Kleszczyna	88	dom	murowan y	pocz. XX w.
4.	9 Kleszczyna	97	dom	murowan y	1 ćw. XX w.
5.	9 Kleszczyna		szkoła	cegła	k. XIX w.
6.	9 Klukowo	2	dom	murowan y	lata 20-te XX w.
7.	9 Klukowo	3	dom	murowan y	lata 20-te XX w.
8.	9 Klukowo	4	dom	murowan y	1 ćw. XX w.
9.	9 Kobylniki (Skic)	34	dom	rygl.	1 poł. XIX w.
1	9 Kobylniki	35	dom	murowan	k. XIX w.

00.	(Skic)			y	
1 01.	Kobylniki (Skic)	36	dom	y	murowan lata 20-te XX w.
1 02.	Kobylniki (Skic)	37	dom	y	murowan k. XIX w.
1 03.	Krzywa Wieś		kościół	y	murowan 1914 r.
1 04.	Krzywa Wieś		szkoła	a	murowan 1 ćw. XX w.
1 05.	Krzywa Wieś	1	obora		cegła pocz. XX w.
1 06.	Krzywa Wieś	2	dom	y	murowan pocz. XX w.
1 07.	Krzywa Wieś	4	dom		cegła 1934 r.
1 08.	Krzywa Wieś	9	dom		cegła ok. 1920 r.
1 09.	Krzywa Wieś	13	dom	y	murowan lata 20-te XX w.
1 10.	Krzywa Wieś	15	dom	y	murowan lata 20-te XX w.
1 11.	Krzywa Wieś	21	dom	y	murowan lata 20-te XX w.
1 12.	Krzywa Wieś	25	dom		cegła pocz. XX w.
1 13.	Krzywa Wieś	26	dom		cegl./strz ech. ok. 1900 r..
1 14.	Krzywa Wieś	27	dom	y	murowan lata 20-te XX w.
1 15.	Krzywa Wieś	28	dom	y	murowan pocz. XX w.
1 16.	Nowa Święta	obok szkoły	dzwonnica		drewno lata 20-te XX w.
1 17.	Nowa Święta		szkoła podst.	a	murowan lata 20-te XX w.
1 18.	Nowa Święta		stacja PKP	a	murowan pocz. XX w.
1 19.	Nowa Święta	23	dom	y	murowan lata 20-te XX w.
1 20.	Nowa Święta	27	dom	y	murowan k. XIX w.
1 21.	Nowa Święta	28	dom	y	murowan k. XIX w.
1 22.	Nowa Święta	30	dom	y	murowan lata 20-te XX w.
1 23.	Nowa Święta	34	dom	y	murowan 4 ćw. XIX w.
1 24.	Nowa Święta	37	dom	y	murowan k. XIX w.
1 25.	Nowa Święta	48	dom	y	murowan XIX/XX w.
1 26.	Nowa Święta		dom	y	murowan 1910-20 r.
1 27.	Nowy Dwór		szkoła podst.	a	murowan lata 20-te XX w.
1 28.	Nowy Dwór	przy 12	chlew		cegła 1935 r.
1 29.	Pieczyn	1	dom		glina 3 ćw. XIX w.
1	Pieczyn	3	dom		murowan lata 20-te XX

30.				y	w.
1 31.	Pieczyn	5	dom piwnica	y murowan murowan a	ok. 1850 r. 1909 r.
1 32.	Radawnica		kościół	y murowan	4 ćw. XIX w.
1 33.	Radawnica		kościół	y murowan	4 ćw. XIX w.
1 34.	Radawnica	cmentarz	brama	y murowan	1 ćw. XX w.
1 35.	Radawnica		kapliczka	cegła	4 ćw. XIX w.
1 36.	Radawnica	2 - zagroda	dom chlew	cegła cegl./kam ień	ok. 1900 r. k. XIX w.
1 37.	Radawnica	ul. Człuchowska 2	dom	gl. mur/dr/ry	ok. 1920 r.
1 38.	Radawnica	ul. Człuchowska 3	dom	gl. mur/dr/ry	ok. 1920 r.
1 39.	Radawnica	ul. Kościelna 5	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
1 40.	Radawnica	ul. Kościelna 6	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
1 41.	Radawnica	ul. Kościelna7	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
1 42.	Radawnica	ul. Kościelna 10	dom	cegła	ok. 1930 r.
1 43.	Radawnica	ul. Kościelna 11	dom obora	y murowan cegła	lata 20-te XX w. 1927 r.
1 44.	Radawnica	ul. Kościelna 12	dom	y murowan	1 ćw. XX w.
1 45.	Radawnica	ul. Kościelna 21	dom	szachulc.	2 ćw. XIX w.
1 46.	Radawnica	ul. Kościelna 29	obora	cegła	ok. 1930 r.
1 47.	Radawnica	ul. Kościelna 35	dom	y murowan	3 ćw. XIX w.
1 48.	Radawnica	ul. Kościelna 37	dom	szachulc.	2 ćw. XIX w.
1 49.	Radawnica	plebania	budynek	y murowan	lata 20-te XX w.
1 50.	Radawnica	ul. Młyńska	młyn	y murowan	pocz. XX w.
1 51.	Radawnica	ul. Młyńska 23	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
1 52.	Radawnica	ul. Młyńska 27	dom	cegła	pocz. XX w.
1 53.	Radawnica	ul. Młyńska 29	dom	cegła	pocz. XX w.
1 54.	Radawnica	ul. Młyńska 45	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
1 55.	Radawnica	ul. Młyńska 51	dom	y murowan	1 ćw. XX w.
1 56.	Radawnica	ul. Młyńska 57	dom	cegła	1935 r.
1 57.	Radawnica	ul. Uniwersytecka	gorzelnia	y murowan	XIX w.
1	Radawnica	ul.	dom	murowan	4 ćw. XIX w.

58.		Uniwersytecka 16	stodoła	y mur pruski	4 ćw. XIX w.
¹ 59.	Radawnica	ul. Złotowska 2	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
¹ 60.	Radawnica	ul. Złotowska 4	dom	y murowan	lata 30-te XX w.
¹ 61.	Radawnica	ul. Złotowska 6	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
¹ 62.	Rudna		szkoła podst.	a murowan	pocz. XX w.
¹ 63.	Rudna	1	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
¹ 64.	Rudna	2	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
¹ 65.	Rudna	4	dom	y murowan	4 ćw. XIX w.
¹ 66.	Rudna	9	dom	y murowan	pocz. XX w.
¹ 67.	Rudna	11	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
¹ 68.	Rudna	18	dom	y murowan	pocz. XX w.
¹ 69.	Rudna	19	dom	y murowan	pocz. XX w.
¹ 70.	Rudna	24	dom	y murowan	1 ćw. XX w.
¹ 71.	Rudna	25	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
¹ 72.	Sławianowo		dzwonnica	drewno	1858 r.
¹ 73.	Sławianowo	cmentarz	kapliczka	cegła	XIX/XX w.
¹ 74.	Sławianowo		plebania bud. gospod.	cegła cegła	pocz. XX w. XIX w.
¹ 75.	Sławianowo	założenie dworsko- parkowe	dwór gorzelnia magazyn magazyn stolarnia	y murowan cegła cegła cegła cegl./dre wno	pocz. XX w. 1902 r. ok. 1900 r. ok. 1900 r. ok. 1900 r.
¹ 76.	Sławianowo	7	dom	szachulc.	1 poł. XIX w.
¹ 77.	Sławianowo	15	dom	cegła	k. XIX w.
¹ 78.	Sławianowo	18	dom	y murowan	ok. 1920 r.
¹ 79.	Sławianowo	22	dom	y murowan	pocz. XX w.
¹ 80.	Sławianowo	23	dom	y murowan	1 ćw. XX w.
¹ 81.	Sławianowo	24	dom	cegła	ok. 1900 r.
¹ 82.	Sławianowo	25	dom	y murowan	4 ćw. XIX w.
¹ 83.	Skic		gorzelnia	cegła	ok. 1900 r.
¹ 84.	Skic	4	dom	cegła	pocz. XX w.

85.	1	Skic	5	dom	cegła	lata 20-te XX w.
86.	1	Skic	7	dom	cegła	ok. 1920 r.
87.	1	Skic	9	dom	szachulc.	1 poł. XIX w.
88.	1	Skic	14	dom	cegła	ok. 1900 r.
89.	1	Skic	17	dom obora	cegła cegła	ok. 1920 r. ok. 1920 r.
90.	1	Skic	43	dom	cegła	ok. 1920 r.
91.	1	Skic	47	dom	cegła	pocz. XX w.
92.	1	Skic	55	dom	cegła	ok. 1920 r.
93.	1	Skic	63	dom	szachulc.	1 poł. XIX w.
94.	1	Skic	67	dom	cegła	pocz. XX w.
95.	1	Skic	69	dom magazyn magazyn	cegła cegła cegła	pocz. XX w. pocz. XX w. pocz. XX w.
96.	1	Stare Dzierżążno		dwór	y murowan	ok. 1900 r.
97.	1	Stare Dzierżążno	4	bud. folwarcz.	kamień	pocz. XX w.
98.	1	Stare Dzierżążno		szkoła podst.	y murowan	pocz. XX w.
99.	1	Stare Dzierżążno	10	dom	cegła	ok. 1900 r.
00.	2	Stare Dzierżążno	12	dom	cegła	ok. 1900 r.
01.	2	Stare Dzierżążno	13	dom	cegła	pocz. XX w.
02.	2	Stare Dzierżążno	14	dom	cegła	pocz. XX w.
03.	2	Stare Dzierżążno	15	dom	y murowan	pocz. XX w.
04.	2	Stare Dzierżążno	16	dom	cegła	pocz. XX w.
05.	2	Stare Dzierżążno	18	dom	kam/mur.	4 ćw. XIX w.
06.	2	Stare Dzierżążno	19	dom	y murowan	pocz. XX w.
07.	2	Stare Dzierżążno	20	dom	y murowan	k. XIX w.
08.	2	Stare Dzierżążno	21	dom	szachulc.	2 poł. XIX w.
09.	2	Stare Dzierżążno	22	dom	cegła	ok. 1900 r.
10.	2	Stare Dzierżążno	25	dom	mur/rug./	ok. 1900 r.
11.	2	Stawnica		kapliczka	a murowan	pocz. XX w.
12.	2	Stawnica		szkoła podst.	a murowan	lata 20-te XX w.
13.	2	Stawnica	2	dom	y murowan	pocz. XX w.
2	2	Stawnica	17	dom	cegła	1911 r.

14.					
2 15.	Stawnica	18	dom	cegła	ok. 1930 r.
2 16.	Stawnica	28	dom	szachulc.	2 poł. XIX w.
2 17.	Stawnica	30	dom	cegła	k. XIX w.
2 18.	Stawnica	32	dom	mur/drew n.	2 poł. XIX w.
2 19.	Stawnica	47	dom	mur/ryg/d r.	2 poł. XIX w.
2 20.	Święta		wiatrak holen.	cegła	2 poł. XIX w.
2 21.	Święta		kuźnia	murowan a	k. XIX w.
2 22.	Święta		szkoła podst.	cegła	ok. 1900 r.
2 23.	Święta	cmentarz	kapliczka	cegła	pocz. XX w.
2 24.	Święta		kapliczka	cegła	pocz. XX w.
2 25.	Święta	8	dom	murowan y	1910-20 r.
2 26.	Święta	9	dom	cegła	lata 30-te XX w.
2 27.	Święta	10	dom	cegła	pocz. XX w.
2 28.	Święta	12	dom	murowan y	1 ćw. XX w.
2 29.	Święta	15	dom	cegła	k. XIX w.
2 30.	Święta	18	dom	drew/ryg.	k. XIX w.
2 31.	Święta	19	dom	drew/ryg.	k. XIX w.
2 32.	Święta	21	dom	murowan y	ok. 1900 r.
2 33.	Święta	23	dom	szachulc.	ok. 1850 r..
2 34.	Święta	24	dom	cegła	pocz. XX w.
2 35.	Święta	26	dom	murowan y	2 poł. XIX w.
2 36.	Święta	27	dom	cegła	pocz. XX w.
2 37.	Święta	28	dom	murowan y	1 ćw. XX w.
2 38.	Święta	29	dom	szachulc.	1 poł. XIX w.
2 39.	Święta	32	dom	cegła	pocz. XX w.
2 40.	Święta	51	dom	szachulc.	1 poł. XIX w.
2 41.	Święta	52	dom	glina	k. XIX w.
2 42.	Święta	55	dom	glina	k. XIX w.
2 43.	Święta	62	dom	murowan y	lata 20-te XX w.
2	Święta	69	dom	szachulc.	ok. 1850 r.

44.			stodoła	szachulc.	ok. 1850 r.
² 45.	Święta	72	dom	cegła	ok. 1900 r.
² 46.	Święta	74	dom	glina/mur	k. XIX w.
² 47.	Święta	75	dom	cegła	pocz. XX w.
² 48.	Święta	76	dom	glina	k. XIX w.
² 49.	Święta	77	dom	cegła	ok. 1900 r.
² 50.	Święta	79	dom	cegła	pocz. XX w.
² 51.	Święta	80	dom	cegła	ok. 1900 r.
² 52.	Święta	87	dom	cegła	pocz. XX w.
² 53.	Święta	96	dom	cegła	pocz. XX w.
² 54.	Wąsosz	założenie pałacowo-parkowe	pałac bud. gospod. obora	y murowan h. mur/szac murowan y	ok. 1880 r. IX/XX w. pocz. XX w. XIX/XX w.
² 55.	Wąsosz		kapliczka	a murowan	XIX/XX w.
² 56.	Wąsosz	2	dom	y murowan	4 ćw. XIX w.
² 57.	Wąsosz	6	dom	y murowan	1 ćw. XX w.
² 58.	Wąsosz	bez nr-u	dom	y murowan	1 ćw. XX w.
² 59.	Zalesie		kościół	y murowan	pocz. XX w.
² 60.	Zalesie		szkoła podst.	a murowan	pocz. XX w.
² 61.	Zalesie	4	dom	y murowan	lata 20-te XX w.
² 62.	Zalesie	9	dom	y murowan	1 ćw. XX w.

* wykaz obiektów zgodny z rejestrem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – wymaga uaktualnienia

Zgodnie z uzyskanym uzgodnieniem i zajęтым stanowiskiem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków obowiązujący spis wymaga weryfikacji i uzupełnienia. Po jego przeprowadzeniu aktualny wykaz zostanie dostarczony do Urzędu Gminy Złotów.

3.2.4 Krajobraz archeologiczny gminy Złotów

Opracowanie wartości archeologicznych (kulturowych) zostało wykonane w ramach sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Złotów”, będąc diagnozą stanu i funkcjonowania środowiska archeologicznego (kulturowego) oraz podstawą do określenia polityki ochrony dziedzictwa archeologicznego (kulturowego), zgodnie z artykułem 10 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. nr 80, poz. 717).

Dane, którymi operowano przy opracowywaniu wartości archeologicznych zaczerpnięto z zasobów Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu - Delegatura w Pile.

Charakterystyka stanu i funkcjonowania krajobrazu kulturowego

Na terenie gminy Złotów zaewidencjonowano ogółem 814 stanowisk archeologicznych. Rozmieszczenie tych stanowisk na obszarze gminy jest zróżnicowane tak samo jak zróżnicowana jest ich funkcja. Niejednokrotnie na poszczególnych stanowiskach stwierdzono współwystępowanie materiałów z różnych okresów chronologicznych, co

w konsekwencji pozwala nam mówić o znacznie większych pozostałościach osadniczych w ramach zasobu archeologicznego na terenie gminy.

Ze względu na bardzo dużą ilość stanowisk archeologicznych granice tak wyróżnionych skupisk są płynne. W wielu wypadkach brak jest jednoznacznej, przestrzennej granicy między poszczególnymi skupiskami. Zasięg poszczególnych stanowisk archeologicznych wyznaczony na mapach na podstawie badań powierzchniowych nie może odpowiadać dokładnie zasięgowi występowania pozostałości pradziejowego osadnictwa pod ziemią. Dlatego zasięg stanowiska należy traktować zawsze orientacyjnie, może bowiem się okazać, że obiekty archeologiczne zalegają także w sąsiedztwie wyznaczonego na podstawie obserwacji powierzchniowych zasięgu stanowiska. Stąd w przypadku koncentracji stanowisk na danym obszarze zaleca się operowanie pojęciem strefy intensywnego występowania stanowisk archeologicznych. Wszystkie zewidencjonowane stanowiska archeologiczne będące pod opieką konserwatorską (art. 6 ust. 1 pkt. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Dz. U. Nr 162, poz. 1568), zgodnie z art. 145 cytowanej wyżej ustawy powinny zostać ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Wiąże się to z koniecznością ujęcia w studium zapisu informującego o konieczności prowadzenia podczas prac ziemnych na obszarze występowania stanowisk archeologicznych oraz w strefie ich ochrony badań archeologicznych w zakresie uzgodnionym z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Niewątpliwie najistotniejszym czynnikiem wpływającym na zasiedlenie tych terenów miały występujące na tym terenie jeziora oraz rzeki wraz z ich dolinami. Także niebagatelny wpływ miały korzystne warunki glebowe wykształcone wzdłuż dolin rzek i brzegów jezior.

Ochrona wartości archeologicznych na terenie gminy.

Ochrona dziedzictwa archeologicznego na terenie gminy polega na utrzymaniu i wyeksponowaniu zachowanych zasobów, przede wszystkim układu, bądź pojedynczych relikwów osadnictwa prehistorycznego i średniowiecznego. Celem tej ochrony jest m.in. zachowanie stanowisk archeologicznych poprzez stworzenie gminnego programu ochrony dóbr kultury i prowadzenie ewidencji dóbr kultury znajdujących się na terenie gminy. Powinno to być realizowane także poprzez sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zawierającego strefy ochrony konserwatorskiej.

Celem ochrony stanowisk archeologicznych jest zachowanie rozpoznanych stanowisk archeologicznych w stanie niezmienionym, ograniczenie do niezbędnego minimum prowadzenia archeologicznych badań ratowniczych oraz prawne uregulowanie sposobu zgłaszania i wykonywania prac ziemnych na terenach, na których stwierdzono w ramach badań AZP ślady dawnego osadnictwa.

Dlatego też do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wskazane zostaną stanowiska archeologiczne wraz z propozycją dla WOSOZ ustalenia stref ochrony stanowisk archeologicznych.

Wyróżnione strefy ochrony konserwatorskiej to:

- Strefa W. I – pełna ochrona archeologiczno-konserwatorska stanowiska
- Strefa W. II – częściowa ochrona archeologiczno-konserwatorska stanowiska
- Strefa W. III – ograniczona ochrona archeologiczno-konserwatorska stanowiska

Dla tak wyróżnionych stref obowiązuje zróżnicowany zakres ochrony konserwatorskiej stanowiska archeologicznego.

W strefie W. I – pełnej ochrony konserwatorskiej obowiązuje:

- zakaz wszelkiej działalności inżynierskiej, budowlanej i innej
  - zachowanie istniejącego układu topograficznego wraz z obiektem ujętym w rejestrze zabytków i w ewidencji
  - wystąpienie o wytyczne do WKZ (WOSOZ) w Pile w przypadku podjęcia jakiegokolwiek działalności na terenie objętym granicami strefy, a wynikającej ze sposobu użytkowania terenu.

W strefie W. II – częściowej ochrony konserwatorskiej obowiązuje:

- zalecenie zaniechania realizacji obiektów kubaturowych
  - inwestowanie odbywać się może pod warunkiem powiadomienia WKZ w terminie 3 miesięcy przed przystąpieniem do prac w celu przeprowadzenia badań ratunkowych
- przeprowadzenie na koszt inwestora wyprzedzających badań wykopaliskowych.

W strefie W. III – ograniczonej ochrony konserwatorskiej obowiązuje:

- powiadomienie WKZ w Pile w terminie 2 tygodni przed przystąpieniem do prac o zamiarze ich rozpoczęcia
- przeprowadzenie na koszt inwestora interwencyjnych prac archeologicznych.

W negocjacjach prowadzonych na temat badań stanowisk w ramach wyróżnionych stref uwzględnia się sezonowość tych badań, które mogą być prowadzone bez ograniczeń w okresie od kwietnia do października.

Oceniając stan zachowania obiektów objętych strefą W. I i W. II nie proponuje się generalnej zmiany sposobu ich użytkowania. W przypadku niektórych stanowisk objętych strefami I i II należałoby dokonać indywidualnej oceny sposobu ich zabezpieczenia po przeprowadzeniu wizji lokalnej. Dotyczy to przede wszystkim stanowisk posiadających własne formy krajobrazowe. Pozostałe stanowiska archeologiczne w ramach strefy W. III – ograniczonej ochrony archeologicznej – nie wymagają specjalnego zabezpieczenia konserwatorskiego.

Z uwagi na prawdopodobieństwo odkrycia innych stanowisk archeologicznych nie ujętych w dotychczasowym wykazie władze gminy będą prowadziły akcję informacyjną dla inwestorów i wykonawców robót ziemnych i melioracyjnych w celu uczulenia ich na ewentualne znaleziska mające cechy przedmiotów zabytkowych.

Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków:

BUNTOWO – stan. 1, grodzisko,
BUNTOWO – stan. 4, osada,
GÓRZNA – stan. 1, grodzisko,
KLUKOWO – stan. 1, grodzisko,
SKIC – stan. 1, grodzisko,
SKIC – stan. 2, osada,
SKIC – stan. 3, osada,
SKIC – stan. 4, osada,
STAWNICA - stan. 2, cmentarzysko płaskie,
STAWNICA - stan. 3, grodzisko,
STAWNICA - stan. 5, osada,
STAWNICA - stan. 6, osada,
WAŚOSZ – stan. 9, osada,
KRZYWA WIEŚ - stan. 3, cmentarzysko kurhanowe,
NOWY DWÓR - stan. 6, cmentarzysko kurhanowe,
NOWY DWÓR - stan. 7, cmentarzysko kurhanowe,

Charakterystyka zagrożeń środowiska kulturowego

Ochrona zabytków położonych we wsiach i założeniach ruralistycznych zwartych i rozproszonych oraz towarzyszącej im zieleni zabytkowej – parków, cmentarzy i obsadzeń dróg, stała się obecnie jedną z najtrudniejszych dziedzin konserwatorskich.

Czynniki, które decydują o możliwościach przetrwania większości zabudowy wiejskiej mają zdecydowanie negatywny charakter. Podstawowym zagrożeniem jest niedostosowanie istniejącego zasobu do dzisiejszych wzorców kulturowych i cywilizacyjno-technicznych. Brak jest ekonomicznego i funkcjonalnego uzasadnienia do eksploatacji wielu obiektów gospodarczych i produkcyjnych. Brak też środków u właścicieli na remonty generalne, a nawet bieżące, co przy niedostatku lokalnych warsztatów rzemieślniczych, znających tradycyjne technologie budowlane utrudnia możliwie tanie utrzymanie budynków. Zagrożeniem jest ekspansywna reklama nowoczesnych materiałów i detalu budowlanego, którego użycie dewaloryzuje skromne i jednorodne kompozycje zabudowy oraz może prowadzić do pogorszenia stanu technicznego obiektów. Brak wiedzy i wrażliwości wśród elit wiejskich, radnych gminnych, nauczycieli, i mieszkańców z cenzusem wiedzy fachowej powoduje działania zbędne lub wręcz szkodliwe.

Do czynników bezpośrednio zagrażających estetyce zabudowy należą współczesne metody modernizacji i adaptacji polegające na:

- powiększaniu i wymianie okien oraz powiększaniu wrót i wymiana ich stolarki z naruszeniem zasad pierwotnych podziałów i kompozycji na elewacji;
  - ocieplaniu budynków i związaną z tym likwidacją wystroju ceglanego i tynkowego, a w przypadku konstrukcji szkieletowej przyspieszanie jej destrukcji biologicznej;
- wymianie pokryć dachowych i upraszczaniu geometrii dachów;
  - adaptacjach zabudowy gospodarczej, bez profesjonalnych opracowań projektowych;
- fragmentarycznym tynkowaniu i malowaniu elewacji;
- montażu anten satelitarnych na eksponowanych elewacjach;
  - likwidacji tradycyjnych (drewnianych, murowanych i kamiennych) ogrodzeń i płotów na rzecz betonowych prefabrykatów czy systemowych rozwiązań metalowych;
  - likwidacji brukowanych nawierzchni podwórz i pokrywaniu ich betonem lub „polbrukiem”;
- dostawianie różnych dobudówek, garaży i wiat.

Zagrożone są zespoły zabytkowej zieleni. Dla licznych jeszcze obsadzeń dróg nadal zagrożeniem mogą być metody ich modernizacji, choć jako podstawowe zagrożenie należy wskazać brak regularnej pielęgnacji i planowego uzupełniania ubytków.

Parki są zaniedbane i pozostawione własnemu losowi, dziczeją zatracając pierwotny charakter mający tworzyć w naturalnym krajobrazie tło kolorystyczne i oparcie przestrzenne dla terenów osadniczych.

Podobnie cmentarze zabytkowe, na terenie całej gminy są w bardzo złym stanie, tylko nieliczne z nich posiadają fragmentarycznie zachowane ogrodzenia, a obsadzenia wzdłuż ich granic, z powodu braku jakiegokolwiek pielęgnacji rozrosły się i rzadko pozostają czytelne. Nieliczne obiekty architektoniczne oraz krzyże, nagrobki i mogiły są zdewastowane, rozgrabione, a czytelność układu kompozycyjnego całości praktycznie nie jest już nigdzie czytelna. Miejsca te nie są również w żaden sposób opisane, drogi do nich prowadzące są zarośnięte, nieczytelne w terenie lub zgoła niedostępne publicznie.

Zagrożeniem dla walorów komponowanej zieleni mogą być również nieprofesjonalnie prowadzone nasadzenia, z naruszeniem warunku utrzymywania składu gatunkowego przy uzupełnianiu ubytków oraz stosowania nasadzeń np. z egzotycznych drzew ozdobnych lub szpilkowych w miejscach, na terenach, i w rejonie obiektów architektonicznych, gdzie może dojść do unieczystnienia pierwotnej, zamierzonej kompozycji projektowej.

Zagrożeniem dla krajobrazu są:

- wtórne podziały dawnych terenów rolnych;
- zmiana sposobu użytkowania terenów (intensywna gospodarka rybna);
  - powstawanie zabudowy jednorodzinnej wg bardzo zróżnicowanych projektów na zbyt małych działkach, bez stosowania komponowanej zieleni, mogącej ograniczać negatywne ekspozowanie nowych i „nowoczesnych” form architektonicznych,
  - powstawanie osiedli bez projektów urbanistycznych, pozbawionych kompozycji i odpowiednich przestrzeni publicznych,
  - stosowanie i utrzymywanie prymitywnych rozwiązań inżynierskich w postaci napowietrznych linii ciepłociągów oraz wznoszenie w sąsiedztwie zabudowy wież telekomunikacyjnych
- nieprzemyślane krajobrazowo lokalizowanie farm elektrowni wiatrowych.

Zagrożenie środowiska archeologicznego.

Ochrona zabytków, w tym archeologicznych stała się obecnie jedną z najtrudniejszych dziedzin konserwatorskich. Zagrożeniem dzisiaj jest brak właściwych wzorców kulturowych i technicznych. Brak jest ekonomicznego i funkcjonalnego uzasadnienia do ochrony stanowisk archeologicznych. Zagrożeniem nawet jest także nachalna reklama turystyczna, materiałów agrotechnicznych czy materiałów budowlanych. Zmiana w zakresie zagospodarowania terenów gminy nie wpływa korzystnie na proces zachowania, lecz często przyczynia się do degradacji stanowisk archeologicznych. W coraz większym stopniu zagrożeniem dla krajobrazu archeologicznego są dokonywane obecnie wtórne podziały terenów rolnych, a także przede wszystkim powstawanie nowej wiejskiej zabudowy. Właściciele i nowi użytkownicy stosują w przypadku obszarów rolniczych bardzo ciężki sprzęt na dużych obszarach, co niekorzystnie wpływa na stan zachowania stanowisk. Powstawanie hal produkcyjnych, parkingów, boisk itp. powodują niesamowite zniszczenia wśród stanowisk archeologicznych. Nieco inaczej wygląda sytuacja na obszarach zalesionych. Tutaj, w przypadku, kiedy założono go przed wielu laty, stan ten wpływa raczej korzystnie na zachowanie (właśnie ze względu na zalesienie nieznanych) stanowisk archeologicznych. Prowadzona rekultywacja terenów także może źle wpływać na ochronę stanowisk archeologicznych.

Rozwojowa gmina Złotów z racji prowadzonych działań inwestycyjnych może niekorzystnie wpływać na zachowanie swojego zasobu archeologicznego. Duża ilość terenów atrakcyjnych w tym jeziora i lasy wskazują, że gmina może stać się ośrodkiem turystycznym.

Biorąc pod uwagę intensywność osadniczą na obszarze gminy począwszy od okresu neolitu aż po czasy intensyfikacji wczesnośredniowiecznego i średniowiecznego osadnictwa, należy w sposób szczególny podejść do problematyki ochrony stanowisk archeologicznych gminy.

4 Szczegółowy opis stanu zagospodarowania

4.1 Zagospodarowanie terenów

4.1.1 Rejon środkowy gminy

REJON ŚRODKOWY (rolniczy) - obejmuje środkową część terenu gminy Złotów o średniej szerokości około 7-8 km rozciągający się wzdłuż głównego traktu komunikacyjnego, tj. drogi wojewódzkiej DW 188 Piła-Debrzno. Płaski i prawie bezleśny, o dobrych warunkach glebowych – predestynowany do użytkowania rolniczego oraz funkcji osadniczej (z lokalnym dopuszczeniem nieuciążliwego przemysłu) oraz obsługi turystyki;

Obszar koncentruje ponad 46% potencjału demograficznego gminy.

Atrakcyjność geograficzna obszaru spowodowała znaczne ożywienie w zagospodarowaniu turystycznym. Zjawisko powyższe intensyfikuje się, powstają problemy niekontrolowanej ekspansji zagospodarowania w wyniku indywidualnego obrotu ziemią. Problem opanowania zjawiska jest jednym z głównych działań koordynacyjnych.

Na stan zagospodarowania gminy w tej części obszaru składają się pod względem:

- **administracyjnym** następujące sołectwa: Błękwit, Dzierżażenka, Klukowo, Międzybłocie, Nowa Święta, Nowiny, Nowy Dwór, Pieczynek, Płosków, Stare Dzierżażno, Stawnica, Święta, Wąsosz, Zalesie;

- **sieci osadniczej**

- Błękwit - wieś średniej wielkości rolnicza, położona w bezpośrednim sąsiedztwie aglomeracji miejskiej miasta Złotów. Możliwości rozwoju wielofunkcyjnego i funkcji turystycznych. Dobrze powiązana komunikacyjnie (droga wojewódzka DW 188) z mankamentami przebiegu trasy przez tereny zabudowane;
- Dzierżażenka - wieś o niewielkiej liczbie ludności wraz z przysiółkami i zabudową rozproszoną o charakterze rolniczym z zaznaczającymi się funkcjami turystycznymi;
- Klukowo - były ośrodek rolnictwa uspołecznionego jako dominującej funkcji. Możliwości rozwojowe w istniejącej strukturze. Stosunkowo dobre powiązanie komunikacyjne za pomocą drogi wojewódzkiej (DW 188);
- Międzybłocie - Wieś o zróżnicowanej strukturze rolnictwa. Rozproszony układ zabudowy. Możliwości rozwoju wielofunkcyjnego, w tym rozwoju turystyki. Stosunkowo dobre powiązanie drogami z miastem Złotów;
- Nowa Święta - relatywnie duża wieś o liniowym układzie. Charakter rolniczy, możliwości rozwoju wielofunkcyjnego oraz funkcji turystycznych. Dobre połączenie drogami powiatowymi ze Świętą;
- Nowy Dwór - wieś o rozproszonej zabudowie i charakterze rolniczym z możliwościami rozwoju wielofunkcyjnego. Dobre połączenie drogami powiatowymi.
- Pieczynek - były ośrodek rolnictwa uspołecznionego jako dominującej funkcji. Możliwości rozwojowe w istniejącej strukturze;
- Płosków - nieduża miejscowość położona obrzeżnie w strefie środkowej o charakterze rolniczym z wyraźnie zaznaczającymi się tendencjami zagospodarowania turystycznego;
- Stare Dzierżażno - wieś typowo rolnicza o możliwościach rozwojowych;
- Stawnica - wieś średniej wielkości, typowo rolnicza o możliwościach rozwojowych, w tym rozwój turystyki, powiązania komunikacyjne za pomocą dróg powiatowych;
- Święta – największy co do wielkości ośrodek wiejski (około 926 M), relatywnie dobrze wyposażony w usługi z możliwościami rozwoju wielofunkcyjnego. Ośrodek o korzystnym położeniu względem głównego układu komunikacyjnego (drogi);
- Wąsosz - mała wieś rolnicza o peryferyjnym położeniu w strefie wraz z należącymi do sołectwa miejscowościami. Możliwości rozwoju wielofunkcyjnego i rozwoju agroturystyki. Dobre połączenie drogą powiatową ze Świętą;
- Zalesie - wieś średniej wielkości, rolnicza, z wyraźnie rozwijającą się funkcją turystyczną. Możliwości rozwoju wielofunkcyjnego i funkcji turystycznych. Dobrze powiązana z drogą powiatową i miastem Złotów;

4.1.2 Rejon północny gminy

REJON PÓŁNOCNY (rolniczo-leśny) - obszar północnej części gminy (powyżej drogi wojewódzkiej DW 189) na osi Górzna-Radawnica-Krzywa Wieś, usytuowany w obrębie moreny dennej falistej oraz wzgórz moreny czołowej (Brzuchowa Góra koło Krzywej Wsi); Obejmuje atrakcyjne tereny wchodzące w skład obszaru chronionego krajobrazu (część północno-zachodniej obszaru) oraz tereny leśne w środkowej części, ze znaczącym udziałem terenów rolnych w tym zwarte kompleksy gleb wysokich klas bonitacyjnych (okolice Kamienia) – predestynowany dla gospodarki rolnej, rybackiej i leśnej (w zakresie optymalizującym wymagania produkcji i ochrony środowiska) z dopuszczeniem funkcji osadniczej oraz obsługi turystyki i rekreacji;

Na stan zagospodarowania tej części strefy składają się pod względem:

- **administracyjnym** następujące sołectwa: Bielawa, Franciszkowo, Górzna, Józefowo, Kamień, Krzywa Wieś, Radawnica.
- **sieci osadniczej:**
  - Bielawa – wieś o niewielkiej liczbie ludności i charakterze rolniczym. Dość dobre powiązania komunikacyjne z drogami powiatowymi;
  - Franciszkowo - wieś typowo rolnicza o możliwościach rozwojowych. Dobre połączenie komunikacyjne.
  - Górzna - duży ośrodek wiejski, relatywnie dobrze wyposażony w usługi z możliwościami rozwoju wielofunkcyjnego, w tym rozwoju turystyki. Ośrodek o korzystnym położeniu względem głównego układu komunikacyjnego (droga wojewódzka 189);
  - Józefowo - wieś dużej wielkości we wschodniej części rejonu. Możliwości rozwojowe. Powiązanie z układem drogi powiatowej bezpośrednio;
  - Kamień - wieś średniej wielkości, były ośrodek rolnictwa uspołecznionego jako dominującej funkcji. Możliwości rozwojowe w istniejącej strukturze;
  - Krzywa Wieś - mała wieś rolnicza o bardzo atrakcyjnym peryferyjnym położeniu w rejonie wraz z należącymi do sołectwa miejscowościami. Możliwości rozwoju wielofunkcyjnego i rozwoju turystyki (sporty zimowe). Połączenia komunikacyjne ze środkową częścią gminy oraz Łędeczkiem za pomocą dróg powiatowych;
  - Radawnica - relatywnie duża wieś. Podstawowy zakres wyposażenia w usługi. Możliwości rozwoju wielofunkcyjnego. Dobre powiązanie ze Złotowem drogą powiatową.

4.1.3 Rejon południowy gminy

REJON POŁUDNIOWY (rolniczo-rekreacyjny) - o urozmaiconej rzeźbie we wschodniej części (rejon jez. Ostrowite), obejmuje tereny wchodzące w skład obszaru chronionego krajobrazu (w części północno-wschodniej obszaru) oraz tereny leśne w północnej części, ze znaczącym udziałem terenów rolnych na osi Buntowo (były PGR)-Kaczochoy-Rudna – predestynowany dla umiarkowanego rozwoju gospodarki rolnej, leśnej (w zakresie optymalizującym wymagania produkcji i ochrony środowiska) i funkcji osadniczej (z lokalnym dopuszczeniem nieuciążliwego przemysłu) oraz obsługi turystyki.

Na stan zagospodarowania tej części strefy składają się pod względem:

- **administracyjnym** następujące sołectwa: Bługowo, Buntowo, Kleszczyna, Rudna, Skic, Sławianowo,
- **sieci osadniczej:**
  - Bługowo – mała wieś rolnicza o peryferyjnym położeniu w strefie wraz z należącymi do sołectwa zabudowaniami rozproszonymi. Możliwości rozwoju wielofunkcyjnego i rozwoju agroturystyki.
  - Buntowo - wieś o średniej wielkości, były ośrodek rolnictwa uspołecznionego jako dominującej funkcji. Możliwości rozwojowe w istniejącej strukturze z wyraźnie rozwijającą się funkcją turystyczną. Stosunkowo dobre powiązanie komunikacyjne za pomocą drogi powiatowej;

- Kleszczyna - duży ośrodek wiejski, relatywnie dobrze wyposażony w usługi z możliwościami rozwoju wielofunkcyjnego, w tym rozwoju turystyki. Ośrodek o korzystnym położeniu względem głównego układu komunikacyjnego;
- Rudna - wieś średniej wielkości we wschodniej części rejonu. Możliwości rozwojowe. Powiązanie z układem drogi powiatowej bezpośrednie;
- Skic - wieś średniej wielkości, były ośrodek rolnictwa uspołecznionego jako dominującej funkcji. Możliwości rozwojowe w istniejącej strukturze;
- Sławianowo - wieś średniej wielkości, rolnicza, były ośrodek rolnictwa uspołecznionego jako dominującej, z wyraźnie rozwijającą się funkcją turystyczną. Możliwości rozwoju wielofunkcyjnego i funkcji turystycznych. Dobrze powiązana z drogą powiatową;

4.2 Wyposażenie w infrastrukturę społeczną

Oświata i wychowanie

Przedszkola

W gminie jest osiem oddziałów przedszkolnych w 8 miejscowościach. Ogółem w przedszkolach jest 260 dzieci (dane UG na dzień 30-09-2004 r.).

Szkoły podstawowe (dane na dzień 30-09-2004 r.)

Po reformie systemu oświaty, nauczanie na poziomie podstawowym realizuje siedem szkół podstawowych:

- S.P. Górzna – 94 uczniów, 14 nauczycieli,
- S.P. Kleszczyna – 114 uczniów, 14 nauczycieli,
- S.P. Radawnica – 181 uczniów, 21 nauczycieli,
- S.P. Sławianowo – 68 uczniów, 12 nauczycieli,
- S.P. Stawnica – 60 uczniów, 11 nauczycieli,
- S.P. Święta – 152 uczniów, 17 nauczycieli,
- S.P. Zalesie – 57 uczniów, 10 nauczycieli.

Kształcenie młodzieży na poziomie gimnazjalnym prowadzą dwa gimnazja:

- Gimnazjum nr 1 w Radawnicy – 202 uczniów, 18 nauczycieli (16,5 etatów),
- Gimnazjum nr 2 w Świętej – 255 uczniów, 26 nauczycieli (21,45 etatów)

Ponadto Uniwersytet Ludowy w Radawnicy prowadzi trzy szkoły policealne:

- Niepubliczna Szkoła Policealna Pracowników Służb Społecznych,
- Niepubliczne Medyczne Studium Zawodowe Terapii Zajęciowej,
- Policealna Szkoła Obsługi Turystycznej,

oraz różnego rodzaju kursy według potrzeb. Od 1990 roku Uniwersytet Ludowy w Radawnicy działa w ramach Stowarzyszenia Polskich Uniwersytetów Ludowych.

Stan techniczny i poziom wyposażenia szkół jest zróżnicowany. Tylko szkoły w Świętej i Radawnicy posiadają sale gimnastyczne. Niezbędne jest doposażenie szkół w sprzęt i pomoce dydaktyczne.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy działają dwa ośrodki zdrowia i dwa punkty apteczne w Radawnicy i Kleszczynie. Personel służby zdrowia liczy tylko 2 lekarzy. W 1998 r. wskaźniki charakteryzujące stan służby zdrowia przedstawiały się następująco:

- lekarze na 10 000 ludności – gmina 1,1, powiat 8,4, województwo 17,9,
- pielęgniarki na 10 000 ludności – gmina 1,1, powiat 32,1, województwo 44,1.

Ludność gminy Złotów korzysta ze szpitala w mieście Złotów.

Powyższe wskaźniki ukazują dobitnie niekorzystną sytuację w służbie zdrowia na terenie gminy.

Kultura

W gminie nie ma domu kultury. Działalność oświatową prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna w Radawnicy wraz z dwoma punktami filialnymi. Biblioteka organizuje imprezy, okolicznościowe odczyty, spotkania z ludźmi kultury.

Szczególne miejsce w życiu kulturalnym Ziemi Złotowskiej zajmuje chór Cecylia, który działa przy Gminnej Spółdzielni Rolnik w Złotowie.

4.3 Komunikacja

4.3.1 Infrastruktura drogowa

Podstawowy układ sieci drogowej w gminie stanowią: drogi wojewódzkie i drogi powiatowe. Układ powyższy w zasadzie w stopniu zadowalającym zabezpiecza potrzeby gminy (jako sieć), łączy praktycznie wszystkie miejscowości gminy z ośrodkiem nadrzędnym – miastem Złotów w sposób bezpośredni lub pośredni, co wynika z uwarunkowań naturalnych w postaci połączeń omijających jezioro Zalesie i Sławianowskie.

Droga Wojewódzka – DW-188 i DW-189 są podstawowymi drogami układu gminnego. Niezależnie od powyższego są ważnymi drogami znaczeniu ponadregionalnym w związku z czym podlegać będą procesom modernizacyjnym, które zakładają utrzymanie geometrii przebiegu trasy, modernizacji technicznej i korekt skrzyżowań, węzłów itd.. Stan techniczny dróg – średni.

Drogi powiatowe o zróżnicowanych parametrach technicznych, w tym zróżnicowanych szerokościach dróg zabezpieczają niezbędne połączenia miejscowości z ośrodkiem stołecznym z zastrzeżeniami określonymi na wstępie.

Sieć dróg gminnych ma długość 65 km, w tym o nawierzchni twardej 17 km i nawierzchni ulepszonej 12 km.

Wskaźnik gęstości dróg w gminie wynosi 22,2km/100km², przy średnim wskaźniku w powiecie 18,5 km/100km² i województwie 64 km/100km². Drogi utwardzone charakteryzują się różną jakością nawierzchni.

Stan techniczny dróg zróżnicowany, przeważa przeciętny lub niezadowalający, szczególnie w przypadku dróg nieutwardzonych.

Wydaje się za racjonalne utrzymanie niektórych szerokości dróg istniejących, szczególnie tam, gdzie zakładany jest niewielki ruch związany z obsługą wsi letniskowych (o ograniczonej pojemności) oraz obszarów ekstensywnego rozwoju turystyki.

4.3.2 Koleje

Przez teren gminy przebiega jedna linia kolejowa o znaczeniu regionalnym relacji Piła - Chojnice ze stacją w Złotowie.

4.4 Wyposażenie w infrastrukturę techniczną

4.4.1 Zaopatrzenie w wodę

Źródłem wody dla potrzeb gospodarczych miasta i gminy są wody podziemne. Ujęcia wody w postaci studni głębinowych ujmują wodę z warstw wodonośnych czwartorzędowych.

Jakość ujmowanej wody w większości ujęć nie odpowiada wymogom stawianym przez polskie normatywy dla wód przeznaczonych do picia i potrzeb gospodarczych. Ze względu na zwiększone ilości związków żelaza i manganu woda wymaga uzdatniania.

Uwarunkowania hydrogeologiczne przedstawiono na mapie, która jest załącznikiem do niniejszego opracowania (ekofizjografia).

Zaopatrzenie mieszkańców w wodę odbywa się w zdecydowanej większości za pośrednictwem sieci wodociągowej. Stopień zwodociągowania gminy ocenia się na 85%. Długość czynnej wodociągowej sieci rozdzielczej wynosi 94,8 km. Łącznie jest 768 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych.

Woda pozyskiwana jest z ujęć głębinowych w następujących stacjach pomp i hydroforów: Buntowo, Górzna, Grodno, Kaczochoy, Kleszczyna, Klukowo, Nowiny, Nowy Dwór, Pieczynek, Radawnica, Skic, Sławianowo, Stawnica, Święta, Zalesie.

Mieszkańcy następujących miejscowości nie posiadają wodociągów: Kleszczyna, Rudna, Rosochy.

4.4.2 Odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków

Długość sieci kanalizacyjnej (stan na koniec 2003 roku) to ok. 30 km, co stanowi ok. 29% ludności obsługiwanej przez sieci kanalizacyjne. W gminie znajdują się 3 oczyszczalnie ścieków w: Radawnicy (mechaniczno – biologiczna) odbierająca ścieki z miejscowości Radawnica, Górzna, Kamień i Józefowo, w Sławianowie (biologiczna) odbierając ścieki z miejscowości Sławianowo; w Pieczynku (mechaniczno – biologiczna) odbierająca ścieki z miejscowości Pieczynek. Ścieki ze wsi Święta odbierane są przez mechaniczno – biologiczną oczyszczalnię w Złotowie.

4.4.3 Zaopatrzenie w gaz

Z gazu dostarczanego za pośrednictwem sieci gazowej korzysta tylko część Świętej tj. osiedle przy Zakładzie Ogrodniczym. Pozostała część gminy nie jest zgazyfikowana. Najczęstszą formą zaspokajania potrzeb gazowych przez użytkowników jest propan – butan dostarczany w butlach gazowych. Spośród 696 indywidualnych gospodarstw rolnych 562 (80,75 %) gospodarstwa korzystają z gazu w butlach gazowych. Zatem stan infrastruktury gminy w tym zakresie należy ocenić jako niedostateczny.

4.4.4 Usuwanie nieczystości stałych i płynnych

Na terenie gminy powstają typowe odpady komunalne z gospodarstw domowych. Trafiają one na wysypisko odpadów komunalnych w Międzybłociu.

Płynne nieczystości winny być wywożone do punktów zlewnych przy oczyszczalni ścieków. Do punktów tych nie należy dowozić ścieków zagniętych.

4.4.5 Energetyka elektryczna

W gminie znajduje się ponad 100 km sieci energetycznej średniego napięcia i ponad 112 stacji transformatorowych. Sieć elektroenergetyczna została zmodernizowana i zabezpiecza potrzeby podmiotów gospodarczych i ludności gminy. Zaopatrzenie w sensie technicznym odbywa się za pomocą sieci przesyłowej 110 kV i lokalnej stacji GPZ 110/15 kV. Zasilanie bezpośrednio odbiorców energii odbywa się za pomocą linii średniego i niskiego napięcia (15 kV i 0,4 kV).